

Insolvenční a exekuční souvislosti

Korporátního práva

O čem to bude?

- „Úvodní“ výklad o exekucích a insolvencích:
 - výkon rozhodnutí a exekuce,
 - insolvence.

- Základní souvislosti s korporátním právem:
 - ochrana věřitelů,
 - úpadek členů korporace.

Nalézací řízení

- Civilní soudní řízení.
- Soud zjišťuje, zda žalobci svědčí určité právo (případně takové právo zakládá, mění nebo ruší)
 - Příklad: Zdeněk Houdek mi nevrátil včas peníze, které jsem mu zapůjčil, a k uhrazení dluhu se nemá. U soudu žaluji, aby mi peníze vrátil (= žaloba na plnění). Předmětem nalézacího řízení bude zjistit, jestli nelžu (jestli jsem Zdeňkovi vůbec nějaké peníze zapůjčil, jestli mi je Zdeněk dávno nevrátil, jestli to nebyl dar, atd.).

V tomto případě jde o typické „sporné“ řízení, které je vystavěno na tzv. kontradiktorním postavení stran. = Soud nemá prostředky k tomu, aby z úřední povinnosti zjistil rozhodné skutečnosti. Proto je klíčová aktivita procesních stran, které stojí „proti sobě“. Zůstane-li Zdeněk pasivní, spor prohraje, i kdybych si to celé vymyslel a peníze mu nikdy nepůjčil. → Skutkový stav věci (to, co soud „vezme za prokázané“ a z čeho při rozhodování vychází) se nemusí krýt s objektivní realitou.

Přebírat si poštu! Nebýt pasivní!

Nalézací řízení

- Výsledkem řízení je soudní rozhodnutí (typicky rozsudek), podle něhož žalobci tvrzené právo:
 - svědčí (například se ukládá povinnost zaplatit),
příklad výroku soudu: „Žalovaný je povinen zaplatit žalobci 1.000 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.“
 - nebo nesvědčí (žaloba se „zamítá“),
příklad výroku soudu: „Žaloba na zaplacení 1.000 Kč se zamítá.“

Neplést si s „odmítnutím“. Soud odmítá návrhy, kterými se věcně nezabývá = věcně je neřeší (například je-li podání nesrozumitelné a účastník ho ani přes výzvu soudu nezpřesní, pak jej soud „odmítne“).

Právní moc

- Jednou z vlastností soudního rozhodnutí je tzv. „právní moc“:

- Formální právní moc (§ 159 OSŘ):

Doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním, je v právní moci.

Tzn., že rozhodnutí už nebude přezkoumáváno řádnými opravnými prostředky. → Doložka právní moci.

- Materiální právní moc (§ 159a OSŘ):

Jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu.

Tzn., že o totožné věci mezi týmiž účastníky se nebude rozhodovat do nekončena.

Bude-li Zdeněk pasivní v průběhu celého řízení a nepodá-li odvolání, spor prohraje a nebude se tím dát nic dělat.

Vykonatelnost

- Další vlastností soudních rozhodnutí je tzv. „vykonatelnost“.
 - Typické pro rozhodnutí, jimiž se ukládá nějaké plnění.
 - Vykonatelnost je zpravidla vázána na právní moc + lhůtu k dobrovolnému splnění uložené povinnosti (tzv. pariční lhůta).

Příklad výroku soudu: „Žalovanému je povinen zaplatit žalobci 1.000 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.“
 - Pariční lhůtu určuje soud; u peněžitého plnění zpravidla do tří dnů (§ 160 OSŘ).
 - V některých případech nemusí být vykonatelnost závislá na právní moci.

Existují případy předběžně vykonatelných rozhodnutí (vykonatelná před právní mocí).

Na druhou stranu může být vykonatelnost pravomocných rozhodnutí odložena.

Vykonatelnost

– Formální vykonatelnost (§ 161 OSŘ)

- Rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění (viz předchozí snímek). → Doložka vykonatelnosti.

– Materiální vykonatelnost (§ 261a OSŘ):

- Obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinností.

Příklad materiálně nevykonatelného výroku: „Žalobě se vyhovuje.“

„Exekuce“

- Způsob realizace povinností uložených (nejen) rozhodnutím v nalézacím řízení pro případ, že by je povinný nesplnil dobrovolně.
- Dva druhy „exekucí“:

- Výkon rozhodnutí (§ 251 a násl. OSŘ).

V návrhu na výkon rozhodnutí je třeba uvést, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden (§ 261 OSŘ), což předpokládá základní povědomí oprávněného o majetku povinného.

- Exekuce (zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád).

I v exekučním řízení „součinnost“ soudu.

Např.: Exekutor, kterému došel exekuční návrh, požádá exekuční soud o pověření a nařízení exekuce (§ 43a exekučního řádu).

Exekuční titul

- Titulem pro nařízení výkonu rozhodnutí či exekuce nemusí být jen rozhodnutí soudu vydané v nalézacím řízení.
- Exekučními tituly jsou dále například:
 - rozhodčí nález nebo
 - notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti.

Způsoby (pro)vedení „exekuce“

- Srážky ze mzdy.
- Prikázání pohledávky (typicky „obstavení“ účtu).
- Správa nemovité věci.
- Prodej movitých věcí a nemovitých věcí.
- Zřízení soudcovského zástavního práva.
- Postižení závodu.
- Uspokojení práv na nepeněžitě plnění.

Jak to celé probíhá?

- Oprávněný si zvolí exekutora a podá exekuční návrh (§ 37 a násl. EŘ).
- Exekuční soud pověří exekutora a nařídí exekuci (§ 43a EŘ).
- O tom exekutor vyrozumí povinného (§ 44 EŘ).
- Exekutor vydává jednotlivé exekuční příkazy, jimiž postihuje majetek povinného.

Základní princip

- „Sériové“ zapojení vánočního stromečku.
- Postupná úhrada pohledávek podle toho, jak byla řízení zahájena.
- Tzn., že první v řadě získá (možná) vše a poslední nezíská (možná) nic.

Inhibitorium a arrestatorium

- Inhibitorium = zákaz směřovaný povinnému, aby nenakládal se svým majetkem.
 - Generální (§ 44a EŘ) – po celou dobu trvání exekuce.
 - Speciální (§ 47 odst. 6 EŘ) – v jednotlivých exekučních příkazech.
- Arrestatorium = příkaz směřovaný dlužníkovi povinného, aby povinnému neposkytoval plnění.
 - Například § 282 odst. 1 o. s. ř. – nařízení a provádění srážek ze mzdy.

Insolvenční řízení

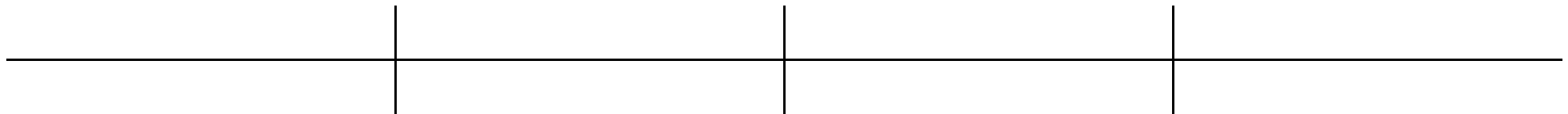
- Exekuce (historicky) neefektivní.
 - V případě „vícečetných dluhů“ se na posledního nedostane.
- Proto insolvenční řízení, které stojí na principu poměrného uspokojení = „paralelní“ zapojení vánočního stroměčku.
 - K poměrnému uspokojení dojde v zásadě jen ve vztahu k přihlášeným pohledávkám (přičemž existují privilegované skupiny věřitelů).

Fáze insolvenčního řízení

Návrh

Rozhodnutí
o úpadku

Způsob řešení
úpadku

Insolvenční rejstřík

- Insolvenční rejstřík je dostupný na: www.justice.cz.
- Členění insolvenčního rejstříku odpovídá fázím insolvenčního řízení.

Insolvenční návrh

- Insolvenční návrh (§ 103 IZ):
 - věřitelský = insolvenční návrh věřitele/ů dlužníka,
 - dlužnický = insolvenční návrh dlužníka na sebe sama.
- Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (§ 109 IZ):
 - pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou,
 - výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést,
 - věřitelé dlužníka jsou od zahájení insolvenčního řízení oprávněni uplatnit v něm své pohledávky přihláškou (§ 110 odst. 1 IZ).

Nakládání s majetkovou podstatou

– § 111 odst. 1 IZ

Nerozhodne-li insolvenční soud jinak, je dlužník povinen zdržet se od okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet.

Úpadek

– § 3 IZ

(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

- a) více věřitelů a
- b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a
- c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen "platební neschopnost").

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

- a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo
- d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

Rozhodnutí o insolvenčním návrhu

- Zamítnutí návrhu (§ 143 IZ).
- Zjištění úpadku (§ 136 IZ); rozhodnutí obsahuje:
 - a) výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek,
 - b) výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce,
 - c) údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku,
 - d) výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě 2 měsíců, s poučením o následcích jejího zmeškání,
 - e) atd.

Věřitelé

- Zvláštní postavení některých věřitelů, kteří „přebíhají“ v řadě:
 - Zajištění věřitelé (typicky věřitelé se zástavním právem).
 - Pohledávky za majetkovou podstatou (například náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty).
 - Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (například pracovněprávní pohledávky, pohledávky Úřadu práce, pohledávky na náhradu škody způsobenou na zdraví, atd.)

Majetková podstata

- Majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení.
- Spory o majetkovou podstatu (tzv. incidenční spory), zejména:
 - vylučovací spory (aby bylo něco vyškrtnuto z majetkové podstaty),
 - neúčinnost právních úkonů (aby se do majetkové podstaty dostaly na poslední chvíli vyvedená aktiva).

Způsoby řešení úpadku

– Konkurs

- Pohledávky věřitelů uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty.
- Neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají.

– Reorganizace

- Postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníka podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.
- Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku.

– Oddlužení

- zpeněžením majetkové podstaty
- plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

Oddlužení

- Dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o
 - a) právnickou osobu, která podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání, nebo
 - b) fyzickou osobu.
- Oddlužení je za určitých podmínek možné i u fyzických osob – podnikatelů.

Závěr oddlužení

- Jestliže insolvenční soud rozhodne o splnění oddlužení a dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o splnění oddlužení rozhodnutí, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek.

Souvislosti s korporátním právem

- Primárním cílem je ochrana věřitele.
- Dva možné přístupy:
 - zásada zachování základního kapitálu (ex ante)
 - insolvenční řízení (ex post)
- V současnosti kombinace obojího; těžiště v insolvenční ochraně.

Souvislosti s korporátním právem

- Instituty korporátního práva nastaveny převážně do insolvenční fáze:
 - zákonné ručení (§ 159 odst. 3 ObčZ)
 - wrongful trading (§ 68 ZOK, resp. § 66 ZOK 2021)
 - odpovědnost za škodu (§ 98 IZ)
 - vyloučení člena statutárního orgánu (§ 63 a násl. ZOK)
 - test insolvency (§ 40 odst. 1 ZOK, § 40 odst. 3 ZOK 2021)

Souvislosti s korporátním právem

- Insolvence a exekuce členů orgánů obchodních korporací:
 - členové volených orgánů (§ 46 odst. 2 ZOK)
 - společníci a členové družstev
 - exekuce podílu/akcií
 - zpeněžení majetkové podstaty

Děkuji za pozornost

Slovníček pojmů ke zkoušce

- nalézací řízení
- právní moc (formální, materiální)
- vykonatelnost (formální, materiální)
- výkon rozhodnutí
- exekuce
- exekuční titul

Slovníček pojmů ke zkoušce

- způsoby vedení exekuce
- inhibitorium
- arrestatorium
- insolvenční rejstřík
- insolvenční návrh (věřitelský, dlužnický, účinky návrhu)
- úpadek

Slovníček pojmů ke zkoušce

- věřitelé (zajištění věřitelé)
- pohledávky za majetkovou podstatou
- pohledávky postavené na roveň pohledávek za majetkovou podstatou
- majetková podstata
- způsob řešení úpadku (konkurs, reorganizace, oddlužení)

Slovníček pojmů ke zkoušce

- zákonné ručení člena voleného orgánu
- wrongful trading
- odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinnosti podat insolvenční návrh
- test insolvency